

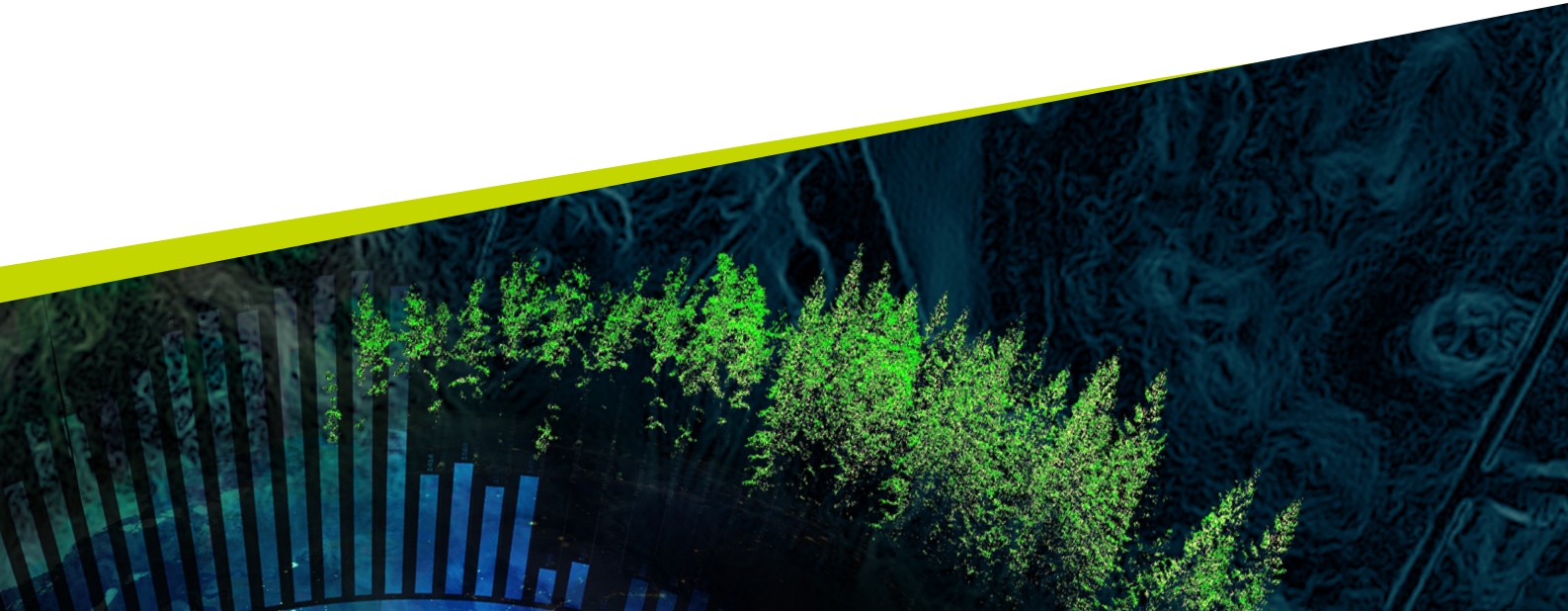

Implementeringen av EU:s grisdirektiv (Rådets direktiv 2008/120/EG) i olika EU-länder

- fokus på rutinmässig svanskupering

Agnes Theorin

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Djur och hållbarhet (kandidat)
Uppsala 2024

Implementeringen av EU:s grisdirektiv (Rådets direktiv 2008/120/EG) i olika EU-länder - fokus på rutinmässig svanskupering

The implementation of the EU pig directive (Council Directive 2008/120/EC) in different EU countries – focusing on routine tail docking

Agnes Theorin

Handledare: Elina Åsbjer, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Examinator: Johan Lindsjö, Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i husdjursvetenskap, G2E

Kurskod: EX0865

Program/utbildning: Djur och hållbarhet (kandidat)

Kursansvarig inst.: Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2024

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.

Nyckelord: EU:s grisdirektiv, svansbitning, svanskupering, välfärd

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Sammanfattning

Idag är grisköttproduktion en av de största köttproduktionerna inom EU. Ett av de största upplevda välfärdsproblemen inom grisuppfödningen är svansbitning. Svanskupering är en lösning som ofta används inom EU för att minska risken för svansbitning, dock leder svanskuperingen själv till annan problematik såsom smärta och risk för infektioner. I ett försök att förbättra välfärden för grisar godkändes ett lagförslag inom EU där det inkluderas delar som svanskupering, tandfilning och utrymmeskrav.

Svansbitning är ett multifaktoriellt problem som ofta uppstår i samband med undermåliga förhållanden som inte uppfyller djurens behov. Det går att förebygga svansbitning på olika sätt, exempelvis genom att erbjuda manipulerbart material, bra stallklimat och en lämplig beläggningsgrad. Svanskupering riskerar att leda till långvarig smärta och infektioner, samtidigt som grundproblematiken till svansbitning inte blir löst.

Svenska och nederländska lantbrukare i denna studie upplevde delar av direktivet som svårtolkat och "fyrkantigt". Det fanns en tydlig skillnad mellan svenska och nederländska lantbrukare i hanteringen av grisens svans. Det var en märkbar skillnad i vad lantbrukare från de olika länderna anser som svanskupering, där det i Sverige anses som något som inte bör ske och i Nederländerna anses vara det bästa sättet att hantera svansbitning på, där man ser det som den snällaste metoden.

Tolkningen av direktivet anses vara en av de huvudsakliga anledningarna till att direktivet har hanterats olika i medlemsstaterna. Lantbrukare anser att det finns bra och dåligt innehåll med direktivet och det skiljer mellan svenska och nederländska lantbrukare i hur svansar ska hanteras. Det finns olika sätt att minska rutinmässig svanskupering inom EU beroende på vilken väg EU vill ta, antingen en kombination av eller enbart via mer auktoritära metoder eller med mer vägledande metoder. Avslutningsvis behövs det fler studier om hur man på bästa sätt implementerar direktivet och hur svanskupering kan minskas.

Nyckelord: EU:s grisdirektiv, svansbitning, svanskupering, välfärd

Abstract

Today, pig production stands as one of the largest meat industries in the EU. A common welfare concern in this sector is tail biting. To reduce tail biting, farmers turn to tail docking. Tail docking, unfortunately, contributes to welfare issues, such as pain and risk of infection. Recognizing the need to enhance pig welfare, bills have been passed, incorporating measures such as tail docking, tooth filing, and space requirements.

Tail biting is a multifactorial problem that often arises in connection with poorer welfare conditions, and it is possible to prevent tail biting in different ways, such as by offering manipulable material, providing an optimal stable climate, and a reasonable stocking density. Tail docking contributes to welfare problems, such as the risk of long-term pain and infections, while the fundamental problem of tail biting is not solved.

Swedish and Dutch farmers experienced parts of the directive as challenging to interpret, where there is a clear difference between Swedish and Dutch farmers in the handling of the pig's tail. There is also a clear difference in how farmers from the two countries consider tail docking: in Sweden, it is considered something that should not occur, and in the Netherlands, it is considered the best way to deal with tail biting, and considered as the kindest method.

The interpretation is one of the main reasons the directive has been handled differently in the Member States. Farmers believe that there are good and bad content about the directive and that there is a difference between Swedish and Dutch farmers in how tails should be handled. There are different ways to reduce routine tail docking within the EU, depending on which way the EU wants to go: either a combination of or only through more authoritarian or helpful methods. In conclusion, more studies are needed about how to implement the pig directive in the best way and how to reduce tail docking.

Keywords: Council Directive on Pigs, tail biting, tail docking, welfare

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	6
1. Introduktion	7
1.1 Avgränsningar och frågeställningar	7
2 Disposition	8
3 Begreppslista	8
4 Metod	9
4.1 Litteraturinsamling.....	9
4.2 Intervjuer	9
5 Litteratursammanställning.....	9
5.1 EU:s grisdirektiv	9
5.2 Välfärd.....	10
5.3 Svansens roll	11
5.4 Svansbitning	11
5.5 Rutinmässig svanskupering	14
5.6 Uppfödningen av grisar i EU	16
5.7 Uppfödning av grisar i Sverige.....	17
5.8 Uppfödning av grisar i Nederländerna	18
6 Resultat.....	19
6.1 Intervjuer i Sverige	19
6.2 Intervjuer i Nederländerna	21
7 Diskussion.....	23
7.1 Att svanskupera eller inte?.....	23
7.2 Intervjuerna	25
7.3 Metoddiskussion - intervjuerna	26
7.4 Lösningar för att öka efterlevnad	27
8 Slutsats	28
Referenslista.....	29
Bilagor.....	32
Bilaga 1 – Intervjufrågor Sverige.....	32
Bilaga 2 – Intervjufrågor Nederländerna	32

Tabellförteckning

Figur 1. Tabell som visar riskfaktorer för svansbitning och hur stor risken är att svansbitning utbryter (EFSA 2007)	13
Figur 2. Antal slaktade grisar i varje medlemsstat 2022 (FAO 2023).....	17
Figur 3. Tabell som visar hur det intervjuade personerna i Sverige har svarat. ...	21
Figur 4. Tabell som visar hur det intervjuade personerna i Nederländerna har svarat.....	23

1. Introduktion

Idag är grisköttsproduktionen en av de största köttproduktionerna inom EU, Europeiska unionen, med 142 miljoner grisar slaktade december 2021, där Spanien, Tyskland och Danmark är de tre största producenterna inom unionen (Eurostat, 2022). Ett av de största upplevda välfärdsproblemen inom grisuppfödningen är svansbitning (Valros & Heinonen 2015). Svanbitning är ett multifaktoriellt problem som uppstår när grisen inte får det den behöver eller inte har möjlighet att utföra sina naturliga beteenden (D'Eath *et al.*, 2014). Som svar på svansbitning svanskuperar lantbrukare grisarna i ett försök att minska svansbitningen (Jordbruksverket, 2023a). Dock leder svanskuperingen själv till annan problematik, såsom smärta och ökad risk för infektioner, samtidigt som det inte löser grundproblemet (Valros, 2020).

I ett försök att förbättra välfärden för grisar inom EU godkändes det första lagförslaget 1991 om ett grisdirektiv att införliva i medlemsstaternas nationella lagstiftningar 1994 (Nalon & De Briyne, 2019). Ett direktiv är ett mål från EU som medlemsstaterna ska uppnå, men de får själva bestämma hur det ska gå till (Europeiska unionen u. å). Utarbetandet av djurvälståndslagstiftning inom EU var ett resultat av industrialiseringen av boskapssektorn och välfärdsproblematiken i animalieproduktionen (Nalon och De Briyne 2019). I direktivet inkluderades bland annat reglering om svanskupering, tandfilning och utrymmeskrav (Rådets direktiv 91/630/EEG) som även inkluderas i det nuvarande direktivet som kom 2008 (Rådets direktiv 2008/120/EG).

Trots att direktivet har varit gällande i 30 år är efterlevnaden låg och ca 95% av alla grisar i EU är svanskuperade (Spoolder, 2020). Nalon & De Briyne (2019) påpekar att över 20 av 27 medlemsstater inte följer direktivet då rutinmässig svanskupering fortfarande sker. Det är enbart ett fåtal medlemsstater i EU som implementerat direktivet i sin helhet, Marzocchi (2014) skriver att det är Sverige, Finland och Litauen. Exempel på länder som har en låg efterlevnad av direktivet är Belgien, Danmark, Nederländerna, Spanien och Tyskland (De Briyne *et al.*, 2018).

Syftet med detta arbete är att undersöka anledningar till varför det har varit svårt att implementera EU:s grisdirektiv i vissa medlemsstater och enklare i andra medlemsstater.

1.1 Avgränsningar och frågeställningar

Denna uppsats kommer att undersöka anledningar till att det har varit svårt att implementera EU:s grisdirektiv i vissa länder och anledningar till att det har varit

enklare i andra länder. Att fokus har lagts på rutinmässig svanskupering i uppsatsen är på grund av den mycket låga efterlevnadsgraden inom EU. Detta kommer göras genom en litteratursammanställning där situationen inom EU generellt kommer att undersökas, samt genom intervjuer med lantbrukare i Sverige och Nederländerna. Svenska lantbrukare valdes för att svanskupering är helt förbjudet i Sverige sedan 1988 (Gård & Djurhälsan, 2015) medan nederländska lantbrukare valdes då en hög grad av svanskupering (ca 92%) förekommer i Nederländerna (De Briyne *et al.*, 2018). De frågeställningar uppsatsen ämnar besvara är:

- Vilka huvudsakliga anledningar tros ligga till grund för att lagkravet om förbud mot rutinmässig svanskupering efterföljs i större utsträckning i vissa medlemsstater än i andra?
- Vad tycker lantbrukare i Sverige och Nederländerna generellt om direktivet och lagkravet om förbud mot rutinmässig svanskupering?
- Vad ser lantbrukare i Nederländerna för svårigheter med att upphöra med rutinmässig svanskupering?
- Hur kan rutinmässig svanskupering minskas inom EU?

2 Disposition

Det som kommer presenteras i denna uppsats är implementeringen av EU:s grisdirektiv och varför efterlevnaden är så låg, där det första som kommer presenteras är centrala begrepp. Därefter kommer ett teoriavsnitt som presenterar grisdirektivet, vad välfärd är, rutinmässig svanskupering, svansbitning och till sist grisproduktionen i EU. Metoden kommer sedan att beskriva hur intervjuerna och litteraturinsamlingen har gått till. Sedan kommer resultatet att presenteras från intervjuerna för att därefter diskuteras i ett diskussionsavsnitt. Till sist kommer en slutsats presenteras.

3 Begreppslista

Berikning – Tillföra något eller ge möjlighet att uttrycka beteenden som är viktiga för individen.

Kodifiera - Processen att sammanställa en rättsakt och alla dess ändringar till en enda, ny rättsakt.

Kauterisation/Kauterisering – Operation med hjälp av brännande, kylande eller frätande medel eller med elektriska apparater (Lindskog, 2004).

Amputationsneurom - Tumörlik nybildning av nervvävnad i en amputationsstump (Lindskog 2004).

4 Metod

4.1 Litteraturinsamling

Litteraturinsamlingen gjordes genom att främst använda PubMed, Science Direct och SLU Primo. Följande sökord har använts “EU:s pig directive”, “pigs”, “pig directive”, “routine tail docking”, “tail-docking”, “tail-biting”, “tail posture”, “welfare” i olika kombinationer. Även bokkapitel och hemsidor har använts där dessa har hittats med hjälp av PubMed, SLU Primo och Google. För information om lagstiftning har Jordbruksverket och Wettenbank varit de främsta källorna. Information om EU:s grisdirektivet har främst inhämtats från EUR-Lex.

4.2 Intervjuer

Intervjuer genomfördes av skribenten genom en strukturerad intervjuform antingen i person eller över videosamtal. Intervjuerna spelades antingen in för att göra det möjligt att återgå till materialet under tiden resultatet skrevs, eller skrevs ner då det inte samtycktes till inspelning. Språket som intervjuerna hölls på var svenska med de svenska lantbrukarna och engelska med de nederländska lantbrukarna.

Intervjufrågorna (Bilaga 1) utformades utifrån det specifika landet beroende på hur väl implementerat grisdirektivet var i landet i förhållande till rutinmässig svanskupering. Frågorna som ställs är generella frågor om produktionen och producenten, EU:s grisdirektiv, svansbitning och svanskupering.

Urvalet skedde genom kontakt med Sveriges Grisföretagare och Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV) som gav kontaktuppgifter till integrerade konventionella grisproducenter, som sedan kontaktades av skribenten. Intervjupersonerna blev antingen uppringda eller mejlade av skribenten om att bli intervjuade och alla intervjupersoner gav skriftligt godkännande till att bli intervjuade. De fick information om ämnet de skulle intervjuas om samt att de i uppsatsen är anonyma. All kontaktinformation och alla inspelningar raderades efter att uppsatsen blev färdigställd för att säkerställa anonymitet för deltagarna.

5 Litteratursammanställning

5.1 EU:s grisdirektiv

Första januari 1994 skulle Rådets direktiv 91/630/EEG av den 19 november 1991 om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning vara införlivat i medlemsstaternas lagstiftning. Redan då uttryckte direktivet; *Svansarna får inte [...] klippas rutinmässigt utan bara när det på anläggningen finns tecken på att*

[...] andra grisars öron eller svansar har blivit skadade på grund av att detta inte gjorts (Rådets direktiv 91/630/EEG).

2008 kom Rådets direktiv 2008/120/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning, som är den senaste versionen av direktivet, där alla tidigare versioner kodifierats. Direktivet uttrycker att alla medlemsstater ska lägga fram en årsrapport för kommissionen senast den 31 augusti varje år som berättar om de i r som har gjorts av den behöriga myndigheten under det föregående året, detta för att kontrollera efterlevnaden av direktivet (Rådets direktiv 2008/120/EG).

I direktivets bilaga 1, kapitel 1 (8) beskriver förbudet för rutinmässig svanskupering; *Varken svanskupering eller reducering av hörntänder får ske rutinmässigt utan endast om det finns bevis på att skador har uppkommit på suggornas spenar eller på andra svins öron eller svansar. Innan sådana ingrepp genomförs ska andra åtgärder vidtas för att förhindra svansbitning och andra oönskade beteenden. När detta görs ska hänsyn tas till miljön i dess helhet och beläggningsgraden. Olämpliga djurhållningsmetoder och miljöförhållanden ska åtgärdas* (Rådets direktiv 2008/120/EG).

I direktivets bilaga 1, kapitel 1 (4) uttrycker; *...svin ha ständig tillgång till tillräckligt med material som de kan undersöka och sysselsätta sig med, material som halm, hö, trä, sågspån, svampkompost, torv eller blandningar av dessa utan att djurens hälsa äventyras* (Rådets direktiv 2008/120/EG)

5.2 Välfärd

Ordet välfärd kan definieras på olika sätt. I en rapport från EFSA (2007) används Brooms (1986) definition av välfärd; "The state of an individual as regards its attempts to cope with its environment (i.e. to fulfil its biological needs to obtain resources and respond to stimuli)". World Organisation of Animal Health, WOAAH, baserar sin definition av välfärd på de fem friheterna: frihet från hunger, undernäring och törst, frihet från rädsla, frihet från värmestress och fysiskt obehag, frihet från smärta, skador och sjukdomar, frihet att uttrycka normala beteendemönster (WOAH, u.å). WOAAH (u.å) skriver sedan att deras definition av djurvälfärd är "the physical and mental state of an animal in relation to the conditions in which it lives and dies". I boken Pigs – welfare in practice definierar Špinká (2020) djurvälfärd som "the quality of life that an animal has in its real conditions". Špinká (2020) fortsätter med att beskriva tre huvudfaktorer som sammanfattar vad som behövs för en god livskvalitet;

1. De biologiska funktionerna – att vara frisk och i god kondition

2. Dess beteendemässiga coping – att på ett framgångsrikt sätt interagera med omvärlden
3. Dess egna känslor – Positiva upplevelser i stället för negativa

I den svenska översättningen av EU:s grisdirektiv används inte ordet välfärd, i stället används ordet ”välbefinnande” (Rådets direktiv 2008/120/EG), vilket är en översättning från franskans ”bien-être” som betyder både välfärd och välbefinnande. I Svenska Akademiens Ordböcker (2021) definieras ordet välbefinnande som ”känsla av att må bra”. Direktivet uttrycker på flera ställen att det ska vara utifrån grisens välbefinnande som det ska arbetas utifrån, gällande t. ex avvänjning, behov av manipulerbart material eller förebyggande av svansbitning (Rådets direktiv 2008/120/EG).

5.3 Svansens roll

Grisens svans är ett kommuniceringsverktyg och kan användas för att bedöma grisens emotionella tillstånd (Camerlink & Ursinus, 2020). En högt buren knorr är ofta en indikator på att en gris mår bra (Valros, 2020). Camerlink & Ursinus (2020) skriver att en svans med knorr kan vara ett neutralt stadie för grisen, men att som skötare kan det ses som ett tecken på god välfärd för grisen. Svansar som hålls rätt upp kan ha olika betydelse, det kan vara en reflex på något som rör sig, det kan vara ett socialt beteende vid t. ex hälsning och social lek, samt orienteringsbeteende och skrämselforsvar i kombination med ett högt lyft huvud (Camerlink och Ursinus, 2020). En hängande svans kan betyda olika saker, det kan vara ett neutralt stadie för grisen, men beroende på om den hålls längre in mot kroppen eller inte, kan det innebära otillfredsställelse hos grisen, t ex på grund av dålig tillgång på manipulerbara materialet eller för hög beläggningsgrad (Camerlink och Ursinus, 2020). Svansen mellan benen kan vara ett tecken på att svansbitning sker eller kommer att ske, men det kan även innebära att grisen känner smärta, är sjuk, är rädd eller blir jagad (Camerlink och Ursinus, 2020). Om en gris viftar på svansen kan det vara i respons på lek och att grisen är exalterad. Snabba vift kan dock vara tecken på irritation av svansen, smärta, stress, att grisen blivit svansbiten eller ett sätt att vifta bort flugor (Camerlink och Ursinus, 2020).

5.4 Svansbitning

Svansbitning är ett destruktivt beteende där en eller flera grisar i en besättning biter svansen på andra grisar och är idag ett av grisuppfödningens största välfärdsproblem (Valros & Heinonen, 2015). Varför svansbitning sker är komplext och inte alltid lätt att förstå. Dock finns tydliga kopplingar till dålig välfärd hos de grisar som svansbiter (Valros, 2020). Svansbitning orsakar i sin tur många olika problem hos de grisar som blir svansbitna, vilket kan ha en negativ effekt på dessa

grisars välfärd och produktionen (Valros & Heinonen, 2015). Till exempel leder svansbitning till en ökad risk för infektioner, ökad förekomst av bölder och ledinflammation vilket kan öka risken för kassering av slaktkroppen (Valros & Heinonen, 2015). Svansbitning misstänks även kunna leda till kronisk stress hos grisen, det har även påvisats att svansbitna grisar har lägre tillväxt och slaktvikt (Valros & Heinonen, 2015). Svansbitning leder även till ökade medicinkostnader och ett ökat behov av arbetskraft, samt kan leda till andra hälsoproblem för grisen, såsom rörelsestörningar (Valros & Heinonen, 2015).

Om svansbitning uppstår utvecklas det ofta till ett utbrott av svansbitning i besättningen eller boxen och det kan ofta vara svårt att identifiera den exakta anledningen till att utbrottet började (D'Eath *et al.*, 2014). Ofta beror det på en individs reaktion på olika riskfaktorer (D'Eath *et al.*, 2014). Det finns många riskfaktorer som bidrar till utbrott av svansbitning bland grisar och det är när dessa riskfaktorer kombineras med varandra som det ofta bryter ut, svansbitningen är därmed ett multifaktoriellt problem (D'Eath *et al.*, 2014). Vanliga exempel på riskfaktorer är brist på manipulerbart material som halm och torv, brist på mat eller utfodringsplatser, brist på färskt vatten, dålig luftkvalitet och hög beläggningsgrad i boxen (EFSA, 2007). Fler riskfaktorer finns i figur 1 som är baserad på en figur från EFSA:s rapport *The risks associated with tail biting in pigs and possible means to reduce the need for tail docking considering the different housing and husbandry systems - Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare* (EFSA, 2007).

Figur 1. Tabell som visar riskfaktorer för svansbitning och hur stor risken är att svansbitning utbryter (EFSA 2007)

Taylor *et al.* (2010) diskuterar att det finns tre olika typer av svansbitning: tvåstegs-svansbitning, plötslig-aggressiv-svansbitning och tvångsmässig svansbitning. Tvåstegs-svansbitning uppfattas vara ett omdirigerat födosöksbeteende om det inte finns tillfredställande material i boxen (Taylor *et al.*, 2010). Denna typ av svansbitning startar ofta som ett icke aggressivt beteende och är ett resultat av grisens nyfikenhet där steg 1 är att ha en svans i munnen och steg 2 är att bita och göra skada på svansen (Taylor *et al.*, 2010). Plötsligt-aggressiv svansbitning kan uppstå vid frustration som ofta uppkommer vid brist på mat, vatten eller liggyta (Taylor *et al.*, 2010). Tvångsmässig svansbitning tillskrivs ofta individuella grisar som beskrivs vara fixerade av svansar och går från en gris till en annan och biter svansarna, detta uppkommer ofta i samband med de två förstnämnda typerna av svansbitning (Taylor *et al.*, 2010).

Att stoppa svansbitning kan vara svårt om det inte upptäcks i tid och det kan ofta vara svårt att identifiera det som orsakade svansbitningen (Valros, 2020). Däremot går svansbitning att förebygga på olika sätt genom att se till att grisarna har tillräckligt med manipulerbart material t. ex halm, hö och torv (D'Eath *et al.*, 2014). Det är även viktigt att grisarna har tillgång till foder och färskt vatten, att stallklimatet är tillfredställande, att belägningsgraden inte är för hög samt att hålla ett lågt smittryck (D'Eath *et al.*, 2014). Valros & Heinonen (2015) beskriver även att det finns identifierbara tecken precis innan svansbitning bryter ut såsom förändrade ätbeteenden och låga svansar, där svansen ofta hålls mellan grisens ben.

Svanskupering är en vanligt förekommande metod för att stoppa svansbitning, men det är sällan det stoppar det faktiska beteendet (Valros, 2020) och det bidrar ofta till en annan välfärdsproblematik som nämns i avsnittet nedan (Valros & Heinonen, 2015).

5.5 Rutinmässig svanskupering

Idag är 95% av EU:s grisar svanskuperade (Spoolder, 2020). Anledningen till det höga antalet svanskuperade grisar kan bero på att det är få länder, såsom Sverige, Finland och Litauen, som helt förbjuder svanskupering (EFSA, 2007). Rutinmässig svanskupering har varit förbjudet i EU i 30 år, men trots det är det vanligt förekommande i nästan alla medlemsstater (Nalon & De Briyne, 2019). D'Eath *et al.* (2016) skriver att detta kan bero på att direktivet ger medlemsstaterna utrymme för olika tolkningar av direktivet, eftersom direktivet enbart skriver att det ska finnas bevis på bitskador på svans och öron, men det beskriver inte hur allvarliga dessa skador ska vara eller hur nyligen dessa ska ha skett, samt innehåller inga riktlinjer kring hur detta ska dokumenteras.

Svanskupering innebär att en del av eller hela svansen amputeras och utförs ofta av lantbrukaren själv eller lantbrukarens anställda (EFSA, 2022). I EU får svanskupering inte ske rutinmässigt. Om svanskupering sker efter sjunde levnadsdagen måste det göras med bedövning och med långtidsverkande smärtlindring, samt ingreppet ska utföras av en veterinär (Rådets direktiv 2008/120/EG). Det finns olika metoder som används för att kuperas svansarna, som skalpell, sax/avbitartång eller med kauterisation, där det är ovanligt att använda sig av bedövning eller smärtstillande läkemedel (EFSA, 2007). Svansen desinficeras sällan inför ingreppet men däremot doppas ofta instrumentet i en antiseptisk lösning innan användning (EFSA, 2007). Längden på en vanlig svans brukar variera mellan 28–41 mm och det är inte helt ovanligt att det är mindre än 20 mm kvar efter att svansen har kuperats (EFSA, 2007).

Även om svanskupering används för att förebygga svansbitning är det inte riskfritt och leder även till annan välfärdsproblematik (Valros & Heinonen, 2015). Det finns studier som visar att svanskupering kan orsaka neurombildning i svanstoppen som kan göra svansen känsligare (Valros & Heinonen, 2015). Neurom ökar risken för spontan smärta och hypersensitivitet, vilket kan bidra till långvarig smärta, samt en ökad smärta om svansbitning skulle ske (Valros och Heinonen, 2015). Kupering av svansen kan även leda till en ökad risk för infektioner samt risk för böld i ryggraden och ledinflammation (Valros och Heinonen, 2015).

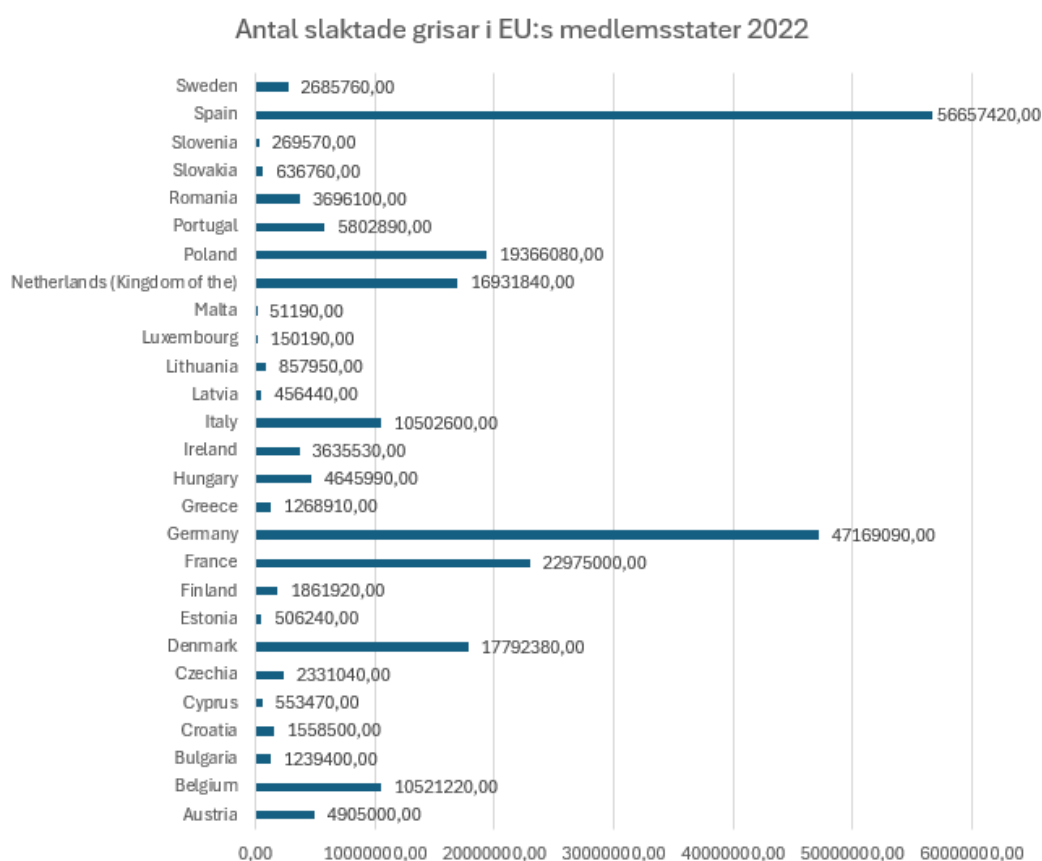
D'Eath *et al.* (2016) har genomfört en ekonomisk och etisk analys av fyra olika inhyssningssystem i förhållande till svanskupering och svansbitning. Svansbitning är ett dyrt och oförutsägbart problem för producenten där kostnaderna som tillkommer kan härröras till död, avlivning och behandling (D'Eath *et al.*, 2016). Finska (inte kuperade) och danska (kuperade) uppfödningssystem jämfördes där det beräknades att den extra kostnaden för att hålla grisarna med långa svansar var mellan €1,60 och €6,40 extra jämfört med kostnaden för att hålla kuperade grisar (D'Eath *et al.*, 2016). Det antogs i studien att alla system har samma produktionsmängd och antal grisar, där det gjordes beräkningar om hur stor sannolikheten är att svansbitning bryter ut (D'Eath *et al.*, 2016). Även om resultatet visar att kostnaderna ökar för att hålla grisar med långa svansar kan det ändå vara lönsamt att hålla grisarna på ett sådant sätt att de kan ha kvar sina svansar (D'Eath *et al.*, 2016). Tillväxten kan öka då utrymmet för grisar med långa svansar är större som gör att den dagliga tillväxten ökar, samt att det kan ge en förbättrad foderomvandlingsförmåga (Gonyou & Stricklin, 1998; Turner *et al.*, 2000). Detta kan ge en högre slaktvikt som i sin tur ökar vinsten (D'Eath *et al.*, 2016). Vidare går det även att öka vinsten om konsumenten är villig att betala för en bättre djurvälstånd (D'Eath *et al.*, 2016). Sandøe & Christensen (2024) uttrycker att det finns en vilja hos konsumenter att betala för bättre välfärd, även om det varierar hur

mycket konsumenten är villig att betala. Konsumenter i norra och västra Europa är ofta mer villiga att betala för välfärd, där yngre personer, högutbildade personer och personer med högavlönade jobb oftare är de som är villiga att betala extra för välfärd (Sandøe & Christensen, 2024).

5.6 Uppfödningen av grisar i EU

Jordbrukspolitiken i EU började diskuteras redan under Romfördraget 1957 och blev verklighet 1962 (Fouilleux & Gravey, 2022). Den gemensamma jordbrukspolitiken är idag ett av de största politikområdena inom EU och var från början ett sätt att garantera stöd till lantbrukare för fortsatt livsmedelsproduktion (Fouilleux & Gravey, 2022). Jordbrukspolitiken har dock utvecklats till mer än ett stöd för lantbrukare, det har även lagts till lagstiftning för lantbruk och djurhållning (Sandøe & Christensen, 2024). Den första djurvälståndsförordningen för lantbruksdjur (Europeiska konventionen om skydd av animalieproduktionens djur) utvecklades 1976 (Sandøe & Christensen, 2024). Lagstiftningen har sedan utvecklats till fler förordningar och direktiv (Nalon & De Briyne, 2019).

2022 slaktades det 239 miljoner grisar i hela EU. Hur många grisar som slaktats i varje land syns i figur 2 som är gjord utifrån data från FAOstat (FAO, 2023). De fem största producenterna i EU 2022 var Spanien, Tyskland, Frankrike, Polen och Danmark (FAO, 2023), och exporten av griskött från EU går främst till Kina, Japan, Sydkorea och Filipinerna (Gård & Djurhälsan, 2018).

Figur 2. Antal slaktade grisar i varje medlemsstat 2022 (FAO 2023)

Enligt Rådets direktiv 2008/120/EG ska grisar ska ha tillgång till tillräckligt med manipulerbart material för sysselsättning och golven ska vara släta och halkfria så att grisarna inte skadas. Grisar får hållas på helpsalt, men om golvet består av betong finns det krav på högsta spaltvidd som beror på grisens ålder, till exempel 11 mm för smågrisar och 14 mm för avvanda grisar (Rådets direktiv 2008/120/EG). Utrymmeskravet ökar ju större grisarna blir, för grisar mellan 85 kg och 110 kg är kravet 0,65 m² per gris och för grisar över 110 kg är kravet 1 m² per gris (Rådets direktiv 2008/120/EG).

5.7 Uppfödning av grisar i Sverige

Sverige slaktade ca 2,7 miljoner grisar 2022 (Figur 2) och snittbesättningen låg på ca 173 vuxna grisar och 942 slaktgrisar 2021 (Jordbruksverket, 2021). Inom hela EU står Sverige endast för 1% av hela grisköttsproduktionen (LRF, 2016). Jämfört med andra medlemsstater i EU har Sverige striktare djurskyddslagstiftning (Jordbruksverket, 2023a). LRF (2016) skriver att på grund av de högre kraven som finns i Sverige jämfört med EU är det högre produktionskostnader i Sverige. Detta innebär att priset på svenskt griskött ofta är högre än priset på kött som importerats från t. ex Danmark eller Tyskland (LRF, 2016). De mervärden som enligt Jordbruksverket (2023a) finns i svensk grishållning är den goda djurhälsan med

mycket förebyggande arbete mot t. ex smittor, en låg antibiotikaanvändning, goda möjligheter för grisarna att utföra naturliga beteenden, grisarna har kvar sin knorr med en låg förekomst av svansbitning (7% [Keeling *et al.*, 2012]) och att grisarna bedövas vid kastrering.

Enligt en studie gjord av De Briyne *et al.* (2018) var det 0% av grisarna i Sverige som svanskuperades och ca 97% fick lämpligt strömedel. Sverige gick med i EU 1995 (Tallberg, 2021), men redan innan Sveriges EU-inträde var svanskupering förbjudet, då det förbjöds med den nya djurskyddslagstiftningen 1988 (Gård & Djurhälsan, 2015). I Djurskyddslagen (SFS 2018:1192) uttrycks det i kapitel 4 att ”Det är förbjudet att göra operativa ingrepp på eller ge injektioner till djur i andra fall än när det är befogat av veterinärmedicinska skäl”. Sverige tillåter vissa ingrepp vid behov såsom slipning av griständer och kastrering av hangrisar, vilket uttrycks i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om veterinärs ordination av läkemedel, djurhållares registrering av uppgifter samt operativa ingrepp som djurhållare får utföra, men svanskupering anses inte som ett tillåtet ingrepp.

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om grishållning inom lantbruket m.m skrivs det att grisar ska ha tillgång till strömedel av lämplig typ. Detta ska ges i tillräcklig mängd och ha sådana egenskaper så att grisarnas sysselsättningsbehov och komfortbehov tillgodoses (SJVFS 2023:33). Det ska finnas tillgång till liggplats, som inte får bestå av göseldrainerade golv, och liggtytor ska vara halksäkra och jämna (SJVFS 2023:33). Grisarna ska ha tillgång till utrymme där det ges möjlighet för grisarna att utnyttja olika delar av utrymmet för att ligga, äta och gödsla (SJVFS 2023:33). Totalarean för växande grisar mellan 10–130 kg i en ströad liggbox är $0,17 \text{ m}^2 + (\text{vikt i kg}) / 130$, för en ströbäddsbox gäller det $0,20 \text{ m}^2 + (\text{vikt i kg}) / 84$ per gris (Jordbruksverket, 2023b).

5.8 Uppfödning av grisar i Nederländerna

2022 slaktades ca 17 miljoner grisar i Nederländerna (Figur 2) och snittbesättningen låg på ca 3400 grisar 2021 (CBS, 2021). Nederländerna var 2018 den fjärde största exportören av griskött i EU (Rabobank, 2018). Rabobank (2018) menar dock att grisköttet i Nederländerna står inför stora förändringar. De beräknar att det enbart kommer vara ca 1000 grisföretagare kvar år 2030 (Rabobank 2018). När beräkningen gjordes 2018 visades att 75 % av alla grisföretag kommer försvinna fram tills 2030 (Rabobank, 2018). Några faktorer som har stor betydelse för minskningen av producenter är: svårigheter att expandera produktioner på grund av höga investeringskostnader, skärpta miljöregler i södra Nederländerna, dålig lönsamhet och få yngre som tar över eller startar nya produktioner (Rabobank, 2018).

I Nederländerna svanskuperas ca 92 % av grisarna och ungefär 52 % får lämpligt berikningsmaterial (De Briyne *et al.*, 2018). Prevalensen av svansbitning är ungefär 1–2% (Bracke *et al.*, 2012). Eftersom Nederländerna är en medlemsstat i EU ska EU:s grisdirektiv vara införlivat i den nationella lagstiftningen, vilket gör att rutinmässig svanskupering inte är tillåten i Nederländerna (Rådets direktiv 2008/120/EG). Utöver direktivet står det i den nederländska lagstiftningen, Besluit diergeneeskundigen, att djuret inte får vara äldre än fyra dagar om svansen ska kuperas (BWBR0035091). Det fanns även en överenskommelse mellan staten och producenterna att svanskupering skulle vara urfasat till 2023 (Spoolder *et al.*, 2011).

Besluit houders van dieren (BWBR0035217), (förordning om djurhållning) är den lagstiftning som reglerar hur djur ska hållas i Nederländerna. Grisar ska ha tillgång till ett bekvämt och rent område, där det finns tillräckligt med dränering och där alla grisarna kan ligga samtidigt (BWBR0035217). Det ska alltid finnas tillräckligt med tillgång på manipulerbart material, så länge materialet inte äventyrar djurens hälsa (BWBR0035217). Det är inte tillåtet att hålla grisar på helspalt (BWBR0035217). Utrymmeskraven för grisarna ökar ju större de blir, för de grisar som väger mellan 85 kg och 110 kg är kravet 0,80 m² per gris, över 110 kg är kravet 1 m² per gris (BWBR0035217). Om golvet delvis består av spalt ska den fasta ytan för grisar som väger 85–110 kg vara 0,60 m² per gris och för grisar över 110 kg 0,75 m² per gris (B8WBR0035217).

6 Resultat

6.1 Intervjuer i Sverige

Frågor	Intervjuperson A	Intervjuperson B	Intervjuperson C
<i>Hur många suggor har ni?</i>	144	1600 800 sugguthyrning (året ut) 800 i produktion på gården	330
<i>Hur länge har du bedrivit en grisproduktion?</i>	13 år	17 år	13 år
<i>Hur gammal är du?</i>	39 år	51 år	37 år
<i>Hur många anställda har ni?</i>	5	13	3
<i>Hur väl känner ni till EU:s grisdirektiv?</i>	Känner till men är ej insatt	Väl insatt	Känner till men är ej insatt
<i>Tycker ni att det är lätt att förstå?</i>	Det finns delar som är lättare att förstå och andra	Nej, går att tolka på olika sätt	-

	delar som är svårare. Direktivet är fyrkantigt.		
<i>Finns det något som ni upplever onödigt i direktivet, t. ex djurskyddsmässigt?</i>	-	Nej	-
<i>Är det något i direktivet som ni upplever är svårt att uppfylla?</i>	Nej	Nej	-
<i>EU:s grisdirektiv säger att svanskupering inte får ske rutinmässigt, vad tänker ni om att Sverige har helt implementerat det, men inte andra länder?</i>	Det är bra att Sverige implementerat direktivet då grisar ska ha kvar sina svansar.	Det är bra att Sverige implementerat direktivet då grisar ska ha kvar sina svansar.	Det är bra att Sverige implementerat direktivet, synd att andra länder inte varit mer intresserade av vad Sverige gör
<i>Tycker du att det är viktigt att förbudet finns?</i>	Nej	Ja	Ja, men det är konstigt att svanskupering inte är helt förbudet.
<i>Har det påverkat er på något sätt?</i>	Nej	Nej	Nej
<i>Är det något som gör det svårt att följa den delen av direktivet?</i>	Nej	Nej	Nej
<i>Vad är det som gör det möjligt att implementera förbudet mot svanskupering i Sverige men inte i andra länder?</i>	På grund av de stränga regler Sverige har	Sverige har aldrig kuperat, vi har raser och system som fungerar så att grisarna inte biter på varandra, yta, berikning och miljö. Resterande av EU tror inte att det går att sluta med svanskupering	Miljön kan påverka hur det ser ut i Sverige och i andra länder, klimatet kan påverka med t. ex värmestress samt skillnader i aveln. Det är dock i grunden ingen skillnad mellan Sverige och andra länder
<i>Vad gör ni för att undvika svansbitning, vilka metoder använder ni?</i>	Foderoptimering, bra stallmiljö och klimat, tillräcklig mängd strö, lagom beläggning	Ge tillräckligt med berikning, bra fodersammansättning, bra utfodringsrutiner, tillfredställande stallmiljö och lämplig beläggningsgrad	Fasutfodring i 3 faser, med högre proteininnehåll i fas 2 som minskar beteendet, ger berikning, tittar på djuren för att hitta den som biter

<i>Vilken är eller har varit den viktigaste faktorn för att lyckas?</i>	Inga störningar i utfodringen och ett väl optimerat foder	Avel, valet av ras, (Hampshire, Yorkshire och lantras), god stallmiljö och bra utfodringsrutiner	Alla, men viktigast är fodersammansättningen och att utfodringsrutinerna är välfungerande
<i>Har ni eller har ni haft problem med svansbitning?</i>	Det kan bryta ut hos enstaka individer	Det kan bryta ut hos enstaka individer eller i enstaka boxar	Det kan bryta ut hos enstaka individer
<i>Om ni har haft problem hur har ni hanterat det?</i>	Stöttar upp med vitaminer, inkallning av veterinär, ”no bite spray” och provtagning av fodrets sammansättning	Ger mer berikning (halm och stora pellets), flyttar på den som biter	Gre extra berikning, t. ex speciella pellets vid utbrott av svansbitning, flyttar på den som biter, ger extra leksaker
<i>Ser ni att det finns något mervärde i att vi inte kuperar svansarna i förhållande till konsumenter?</i>	Ja	Ja	Ja

Figur 3. Tabell som visar hur det intervjuade personerna i Sverige har svarat.

6.2 Intervjuer i Nederländerna

Frågor	Intervjuperson D	Intervjuperson E
<i>Hur många suggor har ni?</i>	4500	500
<i>Hur länge har du bedrivit en grisproduktion?</i>	Andra generationen, där produktionen startade 1961	34 år
<i>Hur gammal är du?</i>	61 år	56 år
<i>Hur många anställda har ni?</i>	48	3
<i>Hur väl känner ni till EU:s grisdirektiv?</i>	Känner till, men ej insatt	Väl insatt
<i>Tycker ni att det är lätt att förstå?</i>	-	Vissa delar är lättare än andra
<i>Finns det något som ni upplever onödigt i direktivet, t. ex djurskyddsmässigt?</i>	-	Ja, det finns delar som är onödiga
<i>Är det något i direktivet som ni upplever är svårt att uppfylla?</i>	Ja, t. ex att inte svanskupera	Ja, t. ex att inte svanskupera
<i>EU:s grisdirektiv säger att svanskupering inte får ske rutinmässigt, vad tänker ni om att Sverige har helt</i>	Det har påverkat produktionen	Inte påverkat särskilt mycket då det är lätt att få intyg av veterinären för svanskupering

<i>implementerat det, men inte andra länder?</i>		
<i>Är det något som gör det svårt att följa förbudet mot rutinmässig svanskupering?</i>	-	Att produktionerna är stora. Det finns för lite om kunskap hur de stora produktionerna ska hanteras för att göra det bra för både gris och producent.
<i>Har ni eller har ni haft problem med svansbitning?</i>	Ja, det förekommer alltid i någon box eller hos någon individ	Ja, det förekommer alltid i någon box eller hos någon individ
<i>Om ni har haft problem hur har ni hanterat det?</i>	Flyttar den som svansbiter, filar ner eller ta bort tänder	Flyttar den som svansbiter och ändrar fodersammansättningen
<i>Vad gör ni för att undvika svansbitning, vilka metoder använder ni?</i>	Ger lite strö, t. ex halm samt använder av kedjor, bollar, och rep	Ger lite strö, t. ex halm samt använder av kedjor, bollar, rep, papper och lite extra fiber i fodret
<i>Får grisarna halm eller någon annan sysselsättning?</i>	Ja, se ovan	Ja, se ovan
<i>Har ni helpalt?</i>	Bara en del av golvet består av spalt	Bara en del av golvet består av spalt
<i>Avlar ni på de grisar som svansbiter eller har avkommor som svansbiter?</i>	Jag har ändrat aveln förra året och upplever att svansbitningen har minskat.	Det är lättare att låta avelsföretaget styra, minskad svansbitning är något som kanske ska läggas till i avelsmålet
<i>Vad är eran beläggningsgrad?</i>	0,8 m ² per gris	30 smågrisar i en box och upp till 13 slaktgrisar i en box
<i>Kastrerar ni hanggrisarna?</i>	70% av hanggrisarna	Nej
<i>Hur hanterar ni svansbitare?</i>	Isolerar den som biter	Isolerar den som biter
<i>Isolerar ni den svansbitna eller svansbitaren?</i>	Ja	Ja
<i>Ger ni berikning av olika slag till den isolerade grisen?</i>	Ger lite berikning	Ger lite berikning
<i>Kuperar ni svansar rutinmässigt eller har ni gjort det tidigare?</i>	Ja, men lämnar ibland vissa med lång svans för att bedöma huruvida det skulle vara möjligt att inte svanskupera	Ja, men lämnar ibland vissa med lång svans för att bedöma huruvida det skulle vara möjligt att inte svanskupera
<i>Om svansarna kuperas rutinmässigt, varför?</i>	Det är snällare mot grisen att klippa svansen när den är liten istället för att låta den	Det är snällare mot grisen att klippa svansen när den är liten istället för att låta den bli biten

	bli biten och det är det bästa för produktionen	och det är det bästa för produktionen
<i>Vad skulle krävas för att ni skulle kunna sluta med rutinmässig svanskupering? Förbättrad kontroll? Ändrade skötselrutiner, om i sådana fall vad skulle behöva ändras?</i>	Vet inte	Göra förändringar i fodersammansättningen, ändra utfodringsrutiner, minska beläggningsgraden, göra förändringar i hur stallen byggs, förändrat stallklimat och mer kunskap om hur grisar med långa svansar hanteras
<i>Om det har gjorts tidigare men ni har slutat, ser ni någon skillnad på hur grisarna mår nu?</i>	-	-
<i>Önskar ni att det var tillåtet med rutinmässig svanskupering?</i>	Ja	Det är redan tillåtet på ett sätt, då det är lätt att få intyg för svanskupering av veterinär

Figur 4. Tabell som visar hur det intervjuade personerna i Nederländerna har svarat.

7 Diskussion

7.1 Att svanskupera eller inte?

Svansbitning är ett problem där lösningen varit svanskupering som ett sätt att stoppa svansbitning (Jordbruksverket, 2023a) men det uppfattas utifrån intervjuerna med lantbrukarna i Nederländerna att svanskupering är ett sätt att förbättra välfärden i de inhysningssystem där svanskupering sker. Eftersom grundproblemet inte löses med svanskupering så uppstår frågan om det är etiskt försvarbart. Välfärdsproblematiken som fanns vid svansbitningen är kvar och på detta läggs de välfärdsproblem som kommer med kuperade svansar (Valros & Heinonen, 2015). Svansbitning är ett multifaktoriellt problem där själva anledningen till att grisarna börjar bita är okänt. Dock så är det tydligt att det bryter ut på grund av sämre välfärd, som brist på lång halm, för hög beläggningsgrad, bristande luftkvalitet, dålig fodersammansättning och kastrering (Valros, 2020; EFSA, 2007). Utifrån intervjuerna antas det att svansbitning kan bero på något som skapar stor stress hos grisen, såsom att det sker oförutsägbara avbrott i utfodringen. Om svansbitning sker kommer det med stora risker, där välfärden för grisen blir sämre och lönsamheten för producenten minskar, och detta uttrycks i intervjuerna vara en av anledningarna till att svanskupering sker. Dock så bidrar svanskupering i sig till välfärdsproblematik, oavsett om svansen bits av på grund av svansbitning eller kuperas finns risken för långvarig smärta, infektioner och det är inte säkert att det stoppar svansbitningen (Valros och Heinonen, 2015).

I intervjuerna med lantbrukare i Nederländerna framkom det att det är en säkerhet att svanskupera och att det är ett sätt att minska svansbitning även om det inte stoppar det helt. Vid en jämförelse mellan Sverige och Nederländerna så hade ca 7% av alla grisar som skickades till slakt i Sverige någon form av svansskada (Keeling *et al.*, 2012) medan enbart 1–2% av grisarna som skickades till slakt i Nederländerna hade svanskador (Bracke *et al.*, 2012). Detta visar på att svanskupering delvis fungerar som en förebyggande metod, men frågan är om det är etiskt försvarbart när grundproblemen som skapar stressen inte är lösta.

D'Eath *et al.* (2016) nämner i sin analys att länder har möjlighet att tolka direktivet på ett sådant sätt så att det är anpassat till landets förutsättningar och att det ska införlivas på detta sätt i den enskilda medlemsstaten. Detta ger stora möjligheter för medlemsländer att på olika sätt tolka direktivet och en av de sakerna som kan tolkas väldigt olika är vad tillräckligt med strö är. Det står i direktivet att grisarna ska ha tillgång till tillräckligt med material som de kan sysselsätta sig med och undersöka (Rådets direktiv 2008/120/EG). Dock så står det inte vad tillräckligt med material innebär och det blir därför en tolkningsfråga för medlemsstaterna. Det uttrycks även i direktivet att det ska finnas bevis på skador på öron och svansar, samt att försök till att åtgärda svansbitningen ska göras (Rådets direktiv 2008/120/EG). Det nämns dock inget om när dessa skador ska ha inträffat. Vidare är det upp till varje medlemsstat att bestämma hur länge ett intyg från en veterinär ska vara giltigt. Det är även upp till varje medlemsstat vilka krav på åtgärder som ska vidtas, när dessa vidtas och vad som anses vara tillräckligt för att få svanskupera.

Det går att argumentera för att efterlevnaden inte är särskilt låg även om grisarna fortfarande svanskuperas, då ”nödvändiga” åtgärder har vidtagits och veterinär har bedömt nödvändigheten av kuperingen. Direktivet uttrycker inte hur åtgärderna ska prövas, ensamma eller tillsammans, när och hur, åtgärder kanske prövas kontinuerligt, men t. ex enskilt eller vid fel tidpunkt. Som tidigare nämnts är svansbitning ett problem som är multifaktoriellt, om en åtgärd prövas samtidigt som andra problem kvarstår är det osannolikt att man lyckas åtgärda eller förebygga svansbitningen. Det framgick vidare i intervjuerna att det går att få intyg av veterinär utan att vidta några åtgärder. Om inga åtgärder vidtas bör dock svanskuperingen anses vara rutinmässig. Om det heller inte görs en kontinuerlig uppföljning av hur välfungerande åtgärderna är och ingen modifiering sker av de vidtagna åtgärderna blir svanskuperingen rutinmässig.

Ordet välfärd är något som kan vara svårtolkat i direktivet. Det definieras inte i direktivet och länderna kan därför göra egna tolkningar om vad som är god välfärd. En god välfärd kan ibland definieras som att djuret inte är sjukt och att det t ex får i sig tillräckligt med mat och vatten. Men det kan även definieras på ett sådant sätt

att djuret ska ha möjlighet att uttrycka naturliga beteenden, att det har en god hälsa, att det får tillräckligt med mat och vatten och att det har en trevlig stallmiljö som inte stressar. Mycket beror på hur djuret värderas och vilken relation vi har till djuret dvs. om det är ett sällskapsdjur, livsmedelsproducerande djur, försöksdjur eller skadedjur.

7.2 Intervjuerna

Det observerades både skillnader och likheter mellan de intervjuade i Sverige och Nederländerna. Samtliga lantbrukare kände till direktivet, men det var enbart två som svarade att de är mer insatta i direktivet. Detta kan bero på att direktivet ska vara införlivat i respektive lands nationella lagstiftning och att lantbrukaren har mer kunskap om den nationella lagstiftningen då det egentligen är den lagstiftning som ska följas. En stor skillnad är så klart att inga grisar svanskuperas i Sverige medan svanskupering sker i stor skala i Nederländerna. Intervjuperson E i Nederländerna, uttryckte att de hade en liten produktion då de enbart hade 500 suggor, i jämförelse med Sverige skulle det sannolikt anses som en relativt stor produktion. Detta för att snittbesättningen i Nederländerna är ca 3400 grisar (CBS, 2021) medan det i Sverige är 942 grisar (Jordbruksverket, 2021). En annan likhet mellan de båda länderna var att direktivet ansågs vara svårtolkat i vissa delar, men inte i andra och att det fanns delar i direktivet som var onödiga, samt att det kunde upplevas som ”fyrkantigt”. En stor skillnad var dock synen på förbudet mot rutinmässig svanskupering. I Nederländerna ansåg de två intervjupersonerna att förbudet bör tas bort och önskade att det var tillåtet med rutinmässig svanskupering. I Sverige uttryckte intervjupersonerna B och C att förbudet var viktigt och att det inte bör tas bort, det ansågs vara bra. Intervjuperson A ansåg att det bör tas bort då hen anser att dessa typer av förbud är onödiga, men uttryckte att svansarna fortfarande inte bör kuperas.

En av de stora svårigheterna som uttrycktes av de nederländska lantbrukarna var att det inte fanns tillräckligt med kunskap om hur grisar med lång svans ska hållas. Det upplevdes finnas en osäkerhet i hur lönsamt det skulle vara vid en omställning till att hålla grisar med lång svans. Enligt de intervjuade lantbrukarna i Sverige kunde aveln vara en av anledningarna till varför det har varit svårt att helt implementera direktivet i andra EU-länder. Aveln var något som enligt intervjupersonerna i Nederländerna behövde förändras för att kunna sluta med svanskupering. Andra förändringar som intervjuperson E trodde behövdes göras för att stoppa svanskupering var förändringar i utfodringsrutiner och fodersammansättningen. Om detta jämförs med de största riskfaktorerna (Figur 1) för svansbitning som EFSA (2007) tar upp så är utfodringsrutiner och fodersammansättning inte de största riskfaktorerna. De tre största riskfaktorerna enligt EFSA (2007) är istället brist på lång halm, kastrering av hangrisar och genetisk selektion för hög tillväxt av

mager vävnad, och det är alltså inom dessa områden som de största insatserna bör göras.

En omställning inom grisuppfödningen i Nederländerna kan idag vara svårt på grund av höga investeringskostnaderna, sämre lönsamhet och miljöregler (Rabobank, 2018). Allt detta gör det svårt att starta nya företag eller för existerande företag att expandera (Rabobank, 2018). Dock kan detta leda till en framtid där en omställning kan vara lättare, med färre konkurrenter kan lönsamheten öka för de producenter som är kvar, vilket hade gjort det möjligt att lägga den extra inkomsten på grisarnas välfärd. Ökad efterfrågan på inhemskt griskött kan även få priset på kött att öka.

7.3 Metoddiskussion - intervjuerna

Det hade behövts genomföras fler intervjuer i de båda länderna. Med enbart fem informanter blir det svårt att dra någon slutsats om vad lantbrukare i allmänhet skulle svara på dessa frågor. Det hade även varit önskvärt att genomföra intervjuer i andra EU-länder för att möjliggöra en generalisering i hela EU. Förslagsvis skulle intervjuerna kunna åtföljas av en enkätundersökning med flervalfrågor, samtidigt som intervjuer även kan används till andra typer av frågor, såsom diskussionsfrågor. En enkätundersökning tillsammans med intervjuer hade möjliggjort insamling av en större datamängd som skulle kunna ge ett säkrare resultat. En intervjuperson föreslog att frågorna skulle skickas ut innan intervjun för att ge intervjupersonen tid att förbereda inför intervjun. Målet med intervjun var att lantbrukarna skulle svara på frågorna utifrån deras nuvarande kunskap. Att skicka frågorna innan intervjun hade dock kunnat ge intervjupersonerna möjlighet att fundera på deras svar eller gett dem möjlighet att läsa in sig på ämnet. De intervjuade fick emellertid information om ämnet de skulle intervjuas om innan intervjun genomfördes, vilket i vissa fall kunnat påverka deras svar om de hade läst på om ämnet innan intervjun.

Urvalet av grisuppfödare är en viktig faktor som kan ha påverkat resultatet då organisationer kontaktades för att få kontaktuppgifter till intervjupersoner, vilket gör att urvalet inte är slumpmässigt. Det finns risker med denna typ av urval. Organisationen för de svenska grisproducenterna är Sveriges grisföretagare som är en ekonomisk förening som företräder sina medlemmar och svenska grisföretagares intressen (Sveriges Grisföretagare u.å). Centrale Organisatie voor de Vleessector, vilket översätts till Centralorganisationen för köttsektorn är en organisation för slakterier och köttförädlare som fungerar som en representant för den nederländska köttsektorn (COV u.å). Det gjordes ingen granskning av organisationer i förhållande till medlemskrav, vilket kan påverka vilka som är medlemmar och i sin tur påverka urvalet. Genom att låta föreningar utföra urvalet finns risken att enbart producenter som anses legitima väljs av organisationen vilket kan ge ett snedvidret

urval. Dock är det viktigt att påpeka att på grund av den tidsbegränsning som fanns ansågs det lämpligt att hitta lantbrukare genom kontaktandet av organisationer. En möjlighet hade varit att kontakta universitet i de olika länderna för att på så sätt gå vidare i letandet av kontakter.

Det finns även andra faktorer som kan påverka resultatet. Till exempel kan det resultat som kom från intervjuerna gjorda i Sverige anses vara mer legitima än de intervjuer som genomfördes i Nederländerna. Detta för att de intervjuer som genomfördes i Sverige genomfördes på svenska, vilket är modersmålet för både de intervjuade och skribenten. Detta kan påverka resultatet då det kan finnas nyanser i vissa uttryck som kan missas om intervjun genomförs på andra språk, både för de intervjuade och skribenten.

7.4 Lösningar för att öka efterlevnad

En stor fråga är varför EU inte har tagit tag i problemet på dessa 30 år, med tanke på den låga efterlevnaden av direktivet då nästan 95% av EU:s alla grisar är kuperade (Spoolder, 2020). Som det nämdes innan har medlemsstaterna möjlighet att tolka direktivet på olika sätt (D'Eath *et al.*, 2016). Eftersom direktivet kan tolkas "fritt" kan det vara svårt för EU att faktiskt stoppa svanskuperingen utan att ändra i direktivet. Detta eftersom det faktiskt kan ses som lagligt med den grad av svanskupering som sker inom EU så länge den inte anses vara rutinmässig. Något som stärker denna teori är att det finns få domar vid EU-domstolen om direktivet och om hur det ska tolkas. Direktivet hade behövts förtydligas på flera punkter för att öka möjligheten att minska svanskuperingen inom EU och förändra hur grishållningen ser ut idag.

Om EU har en önskan att förändra grishållningen inom unionen och minska förekomsten av svanskupering finns det olika vägar att gå. Det är möjligt att gå en väg där man får en tydlig tolkning via EU-domstolen av direktivet för att sedan dela ut varningar för de som inte följer detta. Om direktivet fortfarande inte följs efter dessa varningar så är det möjligt att dela ut sanktioner till medlemsstaterna för att säkerställa efterlevnaden av direktivet. Utöver att från EU:s sida ställa krav på medlemsstaterna efter att en tydlig tolkning från EU-domstolen har gjorts, kan EU vara mer behjälpliga med olika former av bidrag, information och förslag på hur en sådan omställning skulle ske i de medlemsstater som har en låg efterlevnad av direktivet. Det är även viktigt att trycka på att även om det är dyrare med att hålla grisar med långa svansar, så kan den typen av inhysningssystem leda till ökad tillväxt (D'Eath *et al.*, 2016). Det kan även leda till ökad lönsamhet då det finns ett intresse hos konsumenter att köpa dyrare produkter om det innebär bättre välfärd (Sandøe & Christensen, 2024). Det är alltså viktigt att trycka på fördelarna med denna typ av inhysningssystem för att även på det sättet öka lönsamheten för det.

Ett annat val från EU:s sida hade varit att skriva in lagkravet på att rutinmässig svanskupering inte får utföras i en EU-förordning. En förordning är en bindande rättsakt som alla medlemsstater ska implementera i sin helhet och det finns inget tolkningsutrymme i denna typ av lagstiftning (Europeiska unionen, u. å). Fördelar med detta är att tolkningsutrymmet hade minskat och det hade varit upp till EU att helt bestämma hur det skulle implementeras. Däremot så har det tolkningsutrymmet ett direktiv en viktig funktion då det ger medlemsstaterna möjlighet att implementera och arbeta med direktivet utifrån dess enskilda förutsättningar. Medlemsstaterna arbetar ofta utifrån olika förutsättningar, såsom klimat, ekonomi och landyta. Genom att ge tolkningsutrymme och att ge möjligheten att implementera lagstiftning utifrån dessa förutsättningar kan det öka chansen för medlemsstaterna att lyckas. Om detta skulle kombineras med ett förtydligande från EU, rätt ekonomiska förutsättningar och spridande av kunskap tros det ge bättre effekt än om direktivet skulle göras om till en förordning.

8 Slutsats

Det finns ett stort tolkningsutrymme för varje enskild medlemsstat kring hur direktivet ska hanteras och implementeras. Svanskupering anses av vissa vara ett snällare alternativ än att låta svansen vara kvar då grishållningen bedrivs på ett sådant sätt att det är svårt att uppfylla grisarnas behov. Dessa faktorer antas vara några av de huvudsakliga anledningarna till varför lagkravet om förbud mot rutinmässig svanskupering efterföljs i större utsträckning i vissa medlemsstater än i andra. De intervjuade lantbrukarna anser att det finns både bra och dåliga saker med direktivet och att det kan vara svårtolkat. Intervjuade lantbrukare i Nederländerna uttrycker att det som gör det svårt att sluta med svanskupering är storleken på grisbesättningarna samt hur inhysningssystemen är utformade. För att minska rutinmässig svanskupering inom EU så behöver EU förtydliga hur direktivet ska tolkas för att sedan på olika sätt arbeta utifrån det. Det är även viktigt att öka kunskapen om hur grisar med lång svans ska hanteras på bästa sätt för att minska risken för svansbitning och hur man kan öka lönsamheten i dessa system. Avslutningsvis så behövs det fler studier för att öka förståelsen för vad lantbrukare anser finnas för svårigheter med att sluta med svanskupering för att sedan hitta sätt att hantera dessa utan att förlora lönsamhet och behålla svansar som annars kan bitas av.

Referenslista

- Broom, D.M. (1986). Indicators of poor welfare. *British Veterinary Journal*, 142 (6), 524–526. [https://doi.org/10.1016/0007-1935\(86\)90109-0](https://doi.org/10.1016/0007-1935(86)90109-0) Hämtad 2024-04-21
BWBR0035091. Besluit diergeneeskundigen. Landbouw, natuur en voedsel. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035091/2022-03-11#origineel-opschrift-en-aanhef> Hämtad 2024-05-07
BWBR0035217. Besluit houders van dieren. Landbouw, natuur en voedsel <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2024-01-01#Hoofdstuk2> Hämtad 2024-05-07
- Camerlink, I. & Ursinus, W.W. (2020). Tail postures and tail motion in pigs: A review. *Applied Animal Behaviour Science*, 230, 105079. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2020.105079>
- Centraal Bureau voor de Statistiek, CBS (2021). Slightly smaller pih herd, barely reduced cattle herd. <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2021/39/slightly-smaller-pig-herd-barely-reduced-cattle-herd> Hämtad 2024-05-21
- Centrale Organisatie voor de Vleessector, COV (u.å). VERENIGING. <https://www.cov.nl/over-cov/vereniging> Hämtad 2024-05-07
- De Briyne, N., Berg, C., Blaha, T., Palzer, A., Temple, D. (2018). ‘Phasing out pig tail docking in the EU - present state, challenges and possibilities’. *Porcine Health Management*, 4 (1), 27 <https://doi.org/10.1186/s40813-018-0103-8>Hämtad 2024-02-15
- D’Eath, R.B., Arnott, G., Turner, S.P., Jensen, T., Lahrmann, H.P., Busch, M.E., Niemi, J.K., Lawrence, A.B., Sandøe, P. (2014). Injurious tail biting in pigs: how can it be controlled in existing systems without tail docking? *Animal*, 8 (9), 1479–1497. <https://doi.org/10.1017/S1751731114001359> Hämtad 2024-03-22
- D’Eath, R.B., Niemi, J.K., Vosough Ahmadi, B., Rutherford, K.M.D., Ison, S.H., Turner, S.P., Anker, H.T., Jensen, T., Busch, M.E., Jensen, K.K., Lawrence, A.B., Sandøe, P. (2016). Why are most EU pigs tail docked? Economic and ethical analysis of four pig housing and management scenarios in the light of EU legislation and animal welfare outcomes. *animal*, 10 (4), 687–699. <https://doi.org/10.1017/S1751731115002098> Hämtad 2024-02-12
- EFSA Panel on Animal Health and Welfare (AHAW), Nielsen, S.S., Alvarez, J., Bicout, D.J., Calistri, P., Canali, E., Drewe, J.A., Garin-Bastuji, B., Gonzales Rojas, J.L., Schmidt, G., Herskin, M., Michel, V., Miranda Chueca, M.Á., Mosbach-Schulz, O., Padalino, B., Roberts, H.C., Stahl, K., Velarde, A., Viltrop, A., Winckler, C., Edwards, S., Ivanova, S., Leeb, C., Wechsler, B., Fabris, C., Lima, E., Mosbach-Schulz, O., Van der Stede, Y., Vitali, M. & Spoolder, H. (2022). Welfare of pigs on farm. *EFSA Journal*, 20 (8). <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7421> Hämtad 2024-04-03
- European food safety authority, EFSA (2007). The risks associated with tail biting in pigs and possible means to reduce the need for tail docking considering the different housing and husbandry systems - Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare. *EFSA Journal*, (EFSA Journal). <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2007.611> Hämtad 2024-04-03
- Eurostat (2022). Livestock population in numbers. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220517-2> Hämtad 2024-04-04

Europeiska unionen (u. å). Typer av rättsakter. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_sv Hämtad 2024-06-09

Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO (2023). FAOSTAT – Crops and livestock products. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL> Hämtad 2024-05-06

Fouilleux, È., Gravey, V. (2022). The Common Agricultural Policy. I: Cini, M. & Pérez-Solórzano Borragán, N. (red.) *European Union Politics (7th edition)*. Oxford: Oxford University Press. 339–354. Hämtad 2024-05-07

Gonyou HW., Stricklin, WR. (1998). Effects of floor area allowance and group size on the productivity of growing/finishing pigs. *Journal of Animal Science* 76, 1326–1330. <https://doi.org/10.2527/1998.7651326x> Hämtad 2024-06-10

Gård & djurhälsan (2015). 20 frågor och svar om svensk grisuppfödning. <https://www.gardochdjurehalsan.se/20-fragor-och-svar-om-svensk-grisuppfodning/> Hämtad 2024-03-25

Gård & Djurhälsan (2018). Internationella rapporten 2018. <https://www.gardochdjurehalsan.se/wp-content/uploads/2019/11/internationella-rapporten-2018.pdf> Hämtad 2024-05-07

Jordbruksverket (2021). Lantbrukets djur i juni 2021. <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2021-10-14-lantbrukets-djur-i-juni-2021#h-Grisar> Hämtad 2024-05-21

Jordbruksverket (2023a). Mervärden inom svensk grisproduktion. [Faktablad]. Jordbruksverket. <https://www2.jordbruksverket.se/download/18.14ddf3b9187da393c80dab0a/1683528753589/ovr649.pdf> Hämtad 2024-05-06

Jordbruksverket (2023b). Mått i stall och i andra byggnader för grisar. <https://jordbruksverket.se/djur/lantbruksdjur-och-hastar/grisar/matt-i-stall-och-byggnader> Hämtad 2024-05-06

Keeling, L.J., Wallenbeck, A., Larsen, A., Holmgren, N. (2012). Scoring tail damage in pigs: an evaluation based on recordings at Swedish slaughterhouses. *Acta Veterinaria Scandinavica*, 54 (1), 32. <https://doi.org/10.1186/1751-0147-54-32> Hämtad 2024-03-20

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF (2016). Kort fakta om svensk grisuppfödning. [Faktablad]. Lantbrukarnas Riksförbund, LRF https://www.lrf.se/media/hpsff0fb/lrf_fakta_grisuppfodning.pdf Hämtad 2024-05-06

Lindskog, B.I. 2004. Medicinsk terminologi. Norstedts Akademiska Förlag, Stockholm.

Marzocchi, O. *Routine Tail-docking of Pigs*. Utredningsavdelningen för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor., Bryssel 2014, 41 s.

Nalon, E., De Briyne, N. (2019). Efforts to Ban the Routine Tail Docking of Pigs and to Give Pigs Enrichment Materials via EU Law: Where do We Stand a Quarter of a Century on? *Animals*, 9 (4), 132. <https://doi.org/10.3390/ani9040132> Hämtad 2024-02-20

Rabobank (2018). Update - Toekomst Nederlandse varkenshouderij: ontwikkelen binnen nieuwe grenzen. <https://www.rabobank.nl/kennis/d011089342-toekomst->

[nederlandse-varkenshouderij-ontwikkelen-binnen-nieuwe-grenzen](#) Hämtad 2024-05-07

Rådets direktiv 91/630/EEG av den 19 november 1991 om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning (L 340, 11/12/1991 s. 0033 – 0038)

<http://data.europa.eu/eli/dir/1991/630/oj> Hämtad 2024-04-04

Rådets direktiv 2008/120/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskyddskrav vid svinhållning (kodifierad version) (EGT L 047 18.2.2009, s. 5)

<http://data.europa.eu/eli/dir/2008/120/2019-12-14> Hämtad 2024-02-09

Sandøe, P., Christensen, T. (2024). How much do people care about pig welfare, and how much will they pay for it? I: *Advances in Pig Welfare*. Elsevier. 497–515. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-85676-8.00006-7> Hämtad 2024-02-20

SFS 2018:1192. Djurskyddslag. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet RSL

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/djurskyddslag-20181192_sfs-2018-1192/#K4 Hämtad 2024-05-06

SJVFS 2023:21. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om veterinärs ordination av läkemedel, djurhållares registrering av uppgifter samt operativa ingrepp som djurhållare får utföra. Statens jordbruksverk.

https://jvdoc.sharepoint.com/sites/sjvfs/Shared%20Documents/2023_21/2023-021.pdf?ga=1 Hämtad 2024-05-06

SJVFS 2023:33. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om grishållning. Statens jordbruksverk

https://jvdoc.sharepoint.com/sites/sjvfs/Shared%20Documents/2019_20/2023-033.pdf?ga=1 Hämtad 2024-05-06

Špinká, M. (2020). 1.1 Good welfare more than just being healthy. I: Camerlink, I. (red.) *Pigs Welfare in Practice*. 5m Publishing Ltd. 8-10. Hämtad 2024-04-18

Spooler, H., Bracke, M., Mueller-Graf, C. & Edwards, S. (2011). Preparatory work for the future development of animal based measures for assessing the welfare of pig - Report 2: Preparatory work for the future development of animal based measures for assessing the welfare of weaned, growing and fattening pigs including aspects related to space allowance, floor types, tail biting and need for tail docking. *EFSA Supporting Publications*, 8 (7).

<https://doi.org/10.2903/sp.efsa.2011.EN-181>

Spooler, M. A., H. (2020). 1.2.1 Europe. I: Camerlink, I. (red.) *Pigs Welfare in Practice*. 5m Publishing Ltd. 8–10. Hämtad 2024-04-18

Svenska Akademiens Ordböcker (2021) Svensk ordbok.

<https://svenska.se/so/?id=194413&ref=kcnr718189> Hämtad 2024-04-21

Sveriges Grisföretagare (u.å). Om Sveriges Grisföretagare.

<https://www.sverigesgrisforetagare.se/om-sveriges-grisforetagare/> Hämtad 2024-05-07

Tallberg, J. (2021). EU:s politiska system (8. uppl.). Lund: Studentlitteratur. Hämtad 2024-05-06

Taylor, N.R., Main, D.C.J., Mendl, M. & Edwards, S.A. (2010). Tail-biting: A new perspective. *The Veterinary Journal*, 186 (2), 137–147.

<https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2009.08.028> Hämtad 2024-04-18

Turner, SP., Ewen, M., Rooke, JA., Edwards, SA. (2000). The effect of space allowance on performance, aggression and immune competence of growing pigs

housed on straw deep-litter at different group sizes. *Livestock Production Science* 66, 47–55. [https://doi.org/10.1016/S0301-6226\(00\)00159-7](https://doi.org/10.1016/S0301-6226(00)00159-7) Hämtad 2024-06-10

Valros, A. (2020). 4.4.2 Tail Biting. I: Camerlink, I. (red.) *Pigs Welfare in Practice*. 5m Publishing Ltd. 8-10. Hämtad 2024-04-04

Valros, A., Heinonen, M. (2015). Save the pig tail. *Porcine Health Management*, 1 (1), 2. <https://doi.org/10.1186/2055-5660-1-2> Hämtad 2024-03-20

Valros, A., Munsterhjelm, C., Hänninen, L., Kauppinen, T., Heinonen, M. (2016). Managing undocked pigs – on-farm prevention of tail biting and attitudes towards tail biting and docking. *Porcine Health Management*, 2 (1), 2. <https://doi.org/10.1186/s40813-016-0020-7> Hämtad 2024-02-20

World Organisation for Animal Health, WOAH, (u.å). *Animal Welfare*. <https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/animal-welfare/> Hämtad 2024-05-20

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjufrågor Sverige

- Hur många sugor har ni?
- Hur länge har du bedrivit en grisproduktion?
- Hur gammal är du?
- Hur många anställda har ni?
- Hur väl känner ni till EU:s grisdirektiv?
 - Tycker ni att det är lätt att förstå?
 - Finns det något som ni upplever onödigt i direktivet, t. ex djurskyddsmässigt?
 - Är det något i direktivet som ni upplever är svårt att uppfylla?
- EU:s grisdirektiv säger att svanskupering inte får ske rutinmässigt, vad tänker ni om att Sverige har helt implementerat det, men inte andra länder?
 - Tycker du att det är viktigt att förbudet finns?
 - Har det påverkat er på något sätt?
 - Är det något som gör det svårt att följa den delen av direktivet?
- Vad är det som gör det möjligt att implementera förbudet mot svanskupering i Sverige men inte i andra länder?
- Vad gör ni för att undvika svansbitning, vilka metoder använder ni?
 - Vilken är eller har varit den viktigaste faktorn för att lyckas?
- Har ni eller har ni haft problem med svansbitning?
 - Om ni har haft problem hur har ni hanterat det?
- Ser ni att det finns något mervärde i att vi inte kuperar svansarna i förhållande till konsumenter?

Bilaga 2 – Intervjufrågor Nederländerna

- How many sows do you have?
- For how long have you been a pig producer?
- How old are you?
- How many employees do you have?

- How well do you know the EU pig directive?
 - Do you find it easy to understand?
 - Is there anything you feel is unnecessary in the directive, e.g. in terms of animal welfare?
 - Is there anything in the directive that you find difficult to fulfil?
- It is stated in the pig directive that routine tail docking is not allowed, what do you think about that and has it affected you somehow?
- Is there anything that makes it difficult to comply with the ban on routine tail docking?
- Do you or have you had problems with tail biting?
 - If you have had problems with tail biting, how have you dealt with them?
- What do you do to avoid tail biting, what methods do you use?
 - Do you give the pigs straw or any other type of enrichment?
 - Do you have a fully slatted floor or only part of it slatted?
 - Do you breed on the pigs that tail bite or have offspring that tail bite?
 - What is your stocking density?
 - Do you castrate the males?
- How do you deal with tail biters?
 - Do you isolate the tail-bitten pig or the tail-biter?
 - Do you give different kinds of enrichment to the isolated pig?
- Do you dock tails routinely or have you done it in the past?
 - If tails are routinely docked, why?
 - What would you need for you to be able to stop with routine tail docking?
 - Changed care routines, if so, what would need to be changed?
 - Better controls, e.g. more employees for this or other methods?
 - If you have done it before, but stopped, do you see any difference in how the pigs are doing now, do you experience that they're better in terms of welfare, or do you have more problems with tail biting?
- Do you wish it was allowed to routinely tail dock?

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.